

● Af Malene Dalmark Espeland / private fotos

Ebola satte tingene på spidsen

Farmaceut Tina Holst Nielsen følte sig velforberedt, da hun i februar tog til Sierra Leone for at arbejde som frivillig i Masanga Hospitalets apotek, men i april tog begivenhederne en uventet drejning, som satte hendes ophold på spidsen.

Masanga Hospital ligger midt ude i junglen i den vestlige del af Afrika. Tina Holst Nielsen er udsendt for Farmaceuter uden Grænser, der sammen med Masanga Danmark sender frivillige til hospitalet, som har 100 senge. I seks måneder havde Tina valgt at bytte livet i København ud med frivilligt arbejde på det apotek, der hører til Masanga Hospitalet.

»Planen var egentlig, at jeg skulle have fokus på undervisning af personalet på apoteket. Men da jeg kom herved, gik det op for mig, at helt basale ting som lagerstyring på apoteket var totalt fraværende. Jeg var ved at gå i spåner over, at der hverken var styr på holdbarhedsdato-

er eller overblik over, hvilke medikamenter der stod på hylderne og indkøbet af medicin. Pludselig forstod jeg, hvor store udfordringer et hospital uden fx edb-systemer og fast varelevering og med meget få økonomiske ressourcer står overfor,« fortæller Tina.

Hun fortsætter:

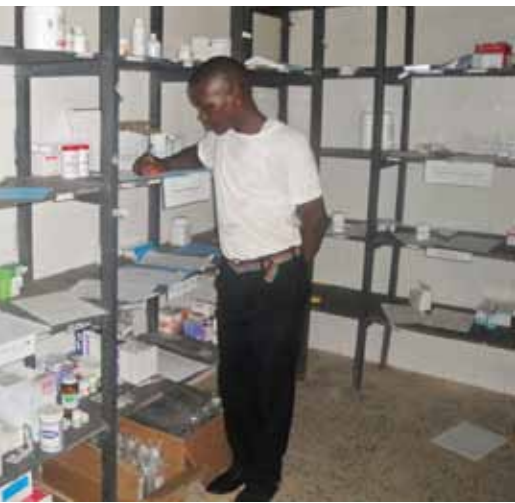
»Min indre farmaceut havde virkelig svært ved at håndtere, at tingene ikke blev gjort, sådan som jeg har lært det på PharmaSchool. Det burde ikke være så svært, tænkte jeg, men jeg vidste jo godt, at landets tilstand og struktur udfordrer muligheden for at arbejde systematisk. Da jeg fik forliget mig med det, kunne jeg begynde at fokusere på at

MASANGA

gøre det bedre frem for at være frustreret over det.«

På apoteket arbejder fire lokale medarbejdere og en leder. De forsyner hospitalets patienter med medicin og hjælper dem med at tage medicinen korrekt. Det var det, som Tina hjemmefra havde forberedt sig på at hjælpe med til, nemlig via undervisning at øge personalets kompetencer, så de bliver bedre til at kommunikere med patienterne. Primært skulle Tina undervise om lægemidler, deres korrekte indtagelse, bivirkninger og forsigtighedsregler. Undervisningsformen var rollespil, hvor medarbejderne skiftede til at agere apoteker og patient. Den konkrete situation blev be-

stemt af det, som Tina forinden havde givet en kort forelæsning om.

Et uventet opkald

En dag midt i april får Tina og de øvrige frivillige et opkald om, at de skal til møde med de hollandske tropelæger, der arbejder på hospitalet. Lægerne fortæller, at sygdommen ebola er udbrudt i Guinea, der grænser op mod Sierra Leone mod nordvest.

»Vi fik at vide, at alle frivillige skulle evakueres allerede tidligt næste morgen. Det gik næsten så hurtigt, at jeg ikke rigtig nåede at opfatte, hvad der skete. Der var en meget trykket stemning, og alle var kede af det, da vi skulle af sted. Lederen af apoteket, Aruna, sagde til mig, at han så frem til den dag, hvor jeg kom tilbage.«

Der findes ikke nogen kur mod ebola. I langt de fleste tilfælde dør man inden for 14 dage, efter man har oplevet de første sygdomstegn.

»Jeg havde ikke hørt om ebola før og var i begyndelsen bange for det og for at blive smittet. Vi kunne jo læse på internettet, at det var en dødelig sygdom. Der havde været to patienter på hospitalet, som lægerne var bange for var smittet, da de havde blødningsfeber og ikke responderende på hverken tyfus- eller malaria-medicin. Den ene, som kom fra Guinea, døde kort efter, han var indlagt, og familien havde taget hans lig med, inden man kunne nå at få taget relevante blodprøver fra ham. Den anden patient kastede blod op, men hun var både hiv-smittet og havde tuberkulose, så det var ikke til at sige, om det var derfor, hun var dårlig.«

Ville bare tilbage til hospitalet

De ni frivillige på hospitalet havde ikke haft direkte kontakt med patienterne. De frivillige var evakueret i ti dage, og langt de fleste valgte at tage tilbage til Masanga Hospitalet. Kun to, hvis ophold skulle slutte kort efter, tog ikke med tilbage til hospitalet.

»Allerede efter to dages evakuering vidste jeg, at jeg ville tilbage til hospita-

let. Jeg forstår godt, hvorfor ledelsen evakuerede os, men jeg kunne ikke lade være med at tænke på, at jeg kunne gøre mere gavn på hospitalet. Det var også vildt frustrerende at blive trukket ud af mit projekt midt i det hele og så på den måde. Jeg var lige kommet så godt i gang, og det kørte bare på skinner, syntes jeg. Det var virkelig mærkeligt at være evakueret. Jeg var et i ubehageligt tomrum, for mine kollegaer på apoteket gik jo stadig på arbejde. Det, der adskilte mig fra dem, var jo kun, at jeg var født i Danmark,« fortæller Tina.

Tina valgte at rejse ud med Farmaceuter uden Grænser for at prøve at arbejde i en anden kultur end den danske. Det var

Ebola

- Opkaldt efter Ebolafloeden i det nordlige Congo, hvor sygdommen første gang blev opdaget i 1976.
- Sygdommen medfører omfattende blødninger.
- De værste varianter af ebola koster mellem 50 og 90 procent af de smittede livet.
- Inkubationstiden er mellem 4 og 16 dage. Først indtræder feber, voldsom hovedpine og muskelsmerter. Få dage senere begynder indre blødninger fulgt af opkastninger, diarre, øjenbetændelse og halsbetændelse.
- Døden indtræffer i løbet af 8–17 dage.
- Der er ingen kur mod ebola, som smitter gennem inficeret blod og sekreter.

Kilde: Encyclopaedia Britannica

GODE RÅD til dem, der overvejer at arbejde frivilligt

Går du og overvejer at gøre en forskel som frivillig ulandsarbejder, giver Tina Holt Nielsen et par gode råd. Hun havde nemlig selv mange spørgsmål forud for sit ophold på et apotek i vestafrikanske Sierra Leone.

- Du skal tage dig god tid! Tid til både til at planlægge opholdet og til at udføre et projekt. Det tager lang tid at gøre en lille forskel.
- Der er mange muligheder for projekter med forskelligt indhold og karakter. Det er vigtigt, at du finder et projekt, der passer til dine kompetencer og forventninger.
- Lad det frivillige arbejde herhjemme blive en del af udenlandsopholdet både før og efter det egentlig udlandsophold. Gennem NGO-arbejde lærer du at forstå dig på udviklingsproblematikker og bliver derved bedre rustet til selv at gøre en forskel.
- Du skal være nysgerrig efter at forstå en fremmed kultur og lære at navigere i den - både socialt og praktisk. Det giver horisont på livet at forstå verden på en ny måde.
- At arbejde professionelt indebærer, at du indser, at samarbejdspartnere er de lokale eksperter. Du skal derfor både være klar til at lære fra dig, men i høj grad også at lære selv.
- Du skal være bevidst om, at vi kun sammen, gennem en fælles indsats, kan gøre en varig forskel.

Farmaceuter uden Grænser

Farmaceuter uden Grænser (FuG) blev stiftet i Danmark i foråret 2000 af en gruppe farmaceuter og farmaceutstuderende, der i en periode havde fulgt den internationale organisation Pharmaciens sans Frontières – Comité International (PSF-CI).

FuG har siden sin etablering arbejdet på at skabe organisatoriske rammer for en NGO-virksomhed med fokus på dansk deltagelse og bidrag til løsning af internationale farmaceutiske udfordringer – primært i udviklingslande. FuG har gennem årene høstet mange erfaringer, som i dag viser sig i et stadigt stigende engagement i Danmark og internationalt.

Du kan støtte Farmaceuter uden Grænser ved at blive medlem, hvor du giver et bidrag til vores arbejde med lægemiddelrelaterede projekter i udviklingslande. Det koster 300 kroner om året at være medlem af foreningen, for studerende og pensionister dog kun 100 kr.

noget, hun allerede havde snuset til, da hun tidligere arbejdede i England, inden hun begyndte på farmaceutstudiet. Det var ønsket om at gøre en forskel ved at hjælpe sundhedspersonalet i et udviklingsland til at blive bedre, der trak i Tina.

»I Danmark følte jeg ikke rigtigt, jeg gjorde den helt store forskel ved at stå bag en apotekerskranke, især ikke når der er så stor mangel på sundhedspersonale i lande som Sierra Leone.«

Det her kan koste mig livet

»Der ryger en masse tanker gennem ens hoved, når man står i sådan en situation. Dødelig sygdom. Ingen kur. Smittefare. Skal jeg tage hjem? Det var svært at få styr på situationen og finde ud af, hvad der var op og ned på det hele. Der væltede en masse følelser rundt i mig. Jeg tænkte meget over, om det var det værd at risikere mit liv for det arbejde, jeg gjorde hernede.«

»Det sætter jo ens motiver og handlinger på spidsen, når det pludselig kan koste en livet. Jeg har jo en familie og venner i Danmark. Jeg valgte med vilje ikke at ringe hjem til min familie med det samme. Jeg havde brug for lige at få styr på mine egne tanker først og finde ud af, hvad der skulle ske. Jeg vidste, at hvis jeg snakkede med dem derhjemme, ville de bare overtale mig til at komme hjem. Da jeg endelig fik ringet til familien, havde nyheden ikke rigtig nået til dem endnu. Jeg forsikrede dem egentligt bare om, at situationen var under kontrol, og at jeg selvfølgelig nok skulle passe på. De var ikke trygge ved situationen, og især min mor var da meget bekymret. Det var helt klart hårdt ikke at have familie og venner, som man normalt plejer at snakke med i svære situationer, tæt på.«

Tina fortæller, at hun brugte de første dage af evakueringen på at tale det hele igennem med de øvrige frivillige. Hurtigt blev hun afklaret om, at hun skulle tilbage til hospitalet. Tina var jo overhovedet ikke færdig med det, hun skulle nå hernede. Hun kunne ikke forlige sig med, at hun bare skulle forlade det hele og ikke

Ebola-vaccine kan være en realitet om få år

Det amerikanske nationale sundhedsinstitut – The National Institutes of Health (NIH) – vil snart begynde at teste en eksperimentel ebola-vaccine på mennesker.

Instituttet har arbejdet med vaccinen i adskillige år og har haft gode resultater i afprøvninger på dyr.

Ebola menes fra marts til slutningen af juli at have kostet livet for 729 mennesker i Guinea, Liberia, Sierra Leone og Nigeria.

komme tilbage. For Tina var spørgsmålet egentlig bare, hvornår hun skulle tilbage. Om hun lige skulle et smut til Danmark inden, eller om hun kunne komme tilbage inden for nogle dage.

Også blandt de fastansatte på hospitalet var der blandende følelser omkring Ebola-situationen. Nogle, som fx apotekerlederen Aruna, tog det stille og roligt, mens andre var meget skræmte.

Der er jo ingen garanti, men jeg kan jo altid håbe

»Jeg håber jo, at mit arbejde gør en forskel. Jeg ved godt, at det ikke vil være alt, der bliver vedligeholdt, når jeg er taget hjem, men jeg håber, at noget vil fortsætte. I Masanga har jeg fået muligheden for at løfte niveauet af apotekspersonalets kompetencer, og forhåbentlig vil det brede sig som ringe i vandet over for hospitalets patienter og på den måde hjælpe rigtig mange mennesker,« siger Tina.

Personligt har hun lært at være mere tålmodig og ikke stresser tingene. Derudover har hun lært at tænke mere ud af boksen. Der findes flere løsninger på

problemerne, end man først tror, når man lige får tænkt sig konstruktivt om.

Den største udfordring for Tina i Masanga har da også været det meget afslappede forhold til tid. Holdningen er, at det, de ikke når i dag, når de nok i morgen.

»Bare fordi man har en tidsplan, kan man bestemt ikke regne med, at den bliver fulgt. Derudover har jeg skulle indstille mig på at være meget kreativ i min tan-

kegang hernede, især fordi der er en så stor kulturforskel. Man skal mere eller mindre bare »go with the flow« og lade være med at stresser alt for meget. Så skal alting nok ordne sig.« ●

Læs mere om Masanga Hospital på hjemmesiden www.masangahospital.org

Førende ebola-læge er død – af ebola

Den læge, der har stået i spidsen for kampen mod ebola i det vestafrikanske land Sierra Leone, er selv død af den ekstremt dødelige sygdom. Det drejer sig om den 39-årige Sheik Umar Khan, der har behandlet over 100 personer smittet med ebola. Hans død kommer, efter at en række andre sundhedsarbejdere har mistet livet efter smitte med virussen. Khan havde indtil sin sygdom ledet det største behandlingscenter mod ebola i byen Kenema, der ligger omtrent 320 kilometer øst fra hovedstaden Freetown.

Tre sygeplejersker fra centret er ligeledes døde efter at være blevet smittet.